

शेतमालाच्या सेवेबाबत जीएसटीचे दर

अमित लुल्ला

कर सल्लागार, सांगली

वस्तू आणि सेवा कर कायद्यांतर्गत शेती मालाविषयीच्या सेवांबाबत कराच्या दराविषयी प्रचंड प्रमाणात संदिग्धता आहे आणि म्हणून या बाबतीत आज अखेर झालेल्या काही निर्णयांचे संकलन करून येथे देत आहे. याबाबतीत एक मुद्दा लक्षात ठेवावा. तो म्हणजे सदरचे निर्णय बरोबर असतीलच असे नाही, तुम्हाला तो मान्य असेलच असेही नाही. त्यामुळे या निर्णयांचा फक्त संदर्भाकरिता उपयोग करावा. व्यापाऱ्याने स्वतः तसेच त्याचा कायदेशीर सल्लागार जे काही ठरवतील त्या दिशेनेच वाटचाल करावी.

शेतीमालाची व्याख्या अध्यादेश क्रमांक ११/२०१७ आणि १२/२०१७ दिनांक २८ जून २०१७ यामध्ये दिलेली आहे. वेगळा अर्थ निघू नये म्हणून ही व्याख्या इंग्रजीमधीलच येथे देत आहे.

"Agricultural produce" means any produce out of cultivation of plants and rearing of all life forms of animals, except the rearing of horses, for food, fibre, fuel, raw material or other similar products, on which either no further processing is done or such processing is done as is usually done by a cultivator or producer which does not alter its essential characteristics but makes it marketable for primary market.

अध्यादेश क्रमांक २/२०१७- सेंट्रल टॅक्स (रेट) मध्ये शेतीमाल अगर त्या श्रेणीमध्ये येणाऱ्या वस्तूंची यादी दिलेली आहे आणि त्यावर कराचा दर शून्य राहिल असे सांगितले आहे. तसेच अध्यादेश क्रमांक ११/२०१७- सि.टी. (रेट) मधील सीरियल नंबर २४ चाप्टर हेडींग ९९८६ प्रमाणे शेतीकरता ज्या सपोर्ट सर्विसेस लागतात त्याची यादी दिली आहे.

काही अॅडव्हान्स रुलिंगचे निर्णय पुढील प्रमाणे...

१) हळदीच्या बाबतीत शेतकऱ्याला जर अडत्याने सेवा दिली तर त्याचा ९९८६ या शीर्षका अंतर्गत शेतीमालाला सपोर्ट सर्विस म्हणून समावेश होईल आणि त्याला कराचा दर शून्यअसेल.(एएआर तामिळनाडू २०१८)

२) शेतीमालाचा गोडाउन मध्ये साठा करणे याचा समावेश ९९८६ या सर्विस अकाउंट कोड मध्ये होतो. त्याचा समावेश ९९६७ मध्ये होत नाही. (एएआर आंध्र प्रदेश २०१८)

३) व्यापाऱ्याऱे ङिंवा शेतकऱ्याऱे आणूढ दललेले धऱे, जीरल वगैरे स्वच्छ करूढ द्यावयलकल करखलढल अरुंदलरलकल आहे. सदर स्वच्छतेके कलढ अरुंदलरलकल करखलढलत हुत असल्यलढे ङिंवल शेत जढिढीवर हुत ढसल्यलढे तसेक यलढुके सदर वस्तूके बलजरलत ढूल्य वलढत असल्यलढे हुी सेवल करढलफ हुकु शकत ढलही. यलशिवलय ढशढनरीक्यल सलहलर्यलढे स्वच्छतल करणे यलकल सढलवेश शेत जढिढीढध्ये वढस्पतीकी ललगवड करणे यलत बसत ढसल्यलढे हुी सेवल करढलफ हुत ढलही. अधुयलदेश क्रढलंक ११/२०१७ ढधील ँद्री ढंबर २ॡ तसेक अधुयलदेश क्रढलंक १२/२०१७ ढधील ँद्री ढंबर ॡॡ ढध्ये यलकल सढलवेश हुत ढलही. (एएएआर रलकस्थलढ २०२०)

ॡ) व्यापाऱ्याऱे लीललवलढधून कलहल वलकत घेतलल. तुयलढंतर तुयलढे अढेक टप्पुयलढधून तुल कलहल प्रुसेस केलल. तुयलढुके असल कलहल शेतढलल हुत ढसल्यलढुके तुयलसलठी ललगणलरे ढॅकलंग, हढलली, ढरणी, उतरणी, गुरुडलकूढ ढलडे यल सेवल करढुकुत हुत ढलहीत. (एएएआर ढलरलरलष्ट्र२०१ॢ)

ॡ) अंकीर, बदलढ, अखरुत, ढलस्तल यलसलरखे ढदलरुथ शेतढलल हुत ढलहीत. तुयलढुके अशल ढलललसलठी ललगणलरे गुरुडलकूढ ढलडे करढलतुर हुते. (एएएआर रलकस्थलढ२०१ॡ)

ॢ) शॅगदलणल आणल गुरुतल खुबरल यलकल सढलवेश शेतुी ढललल ढध्ये हुत ढलही आणल तुयलढुके अशल ढलललसलठी दललेल्यल सेवल यल करढलतुर हुतुील (एएएआर रलकस्थलढ २०१ॡ)

ॣ) दललकलढी, डलंक अरुंढल कलल यलकल सढलवेश शेतुी ढललल ढध्ये हुत ढलही तुयलढुके अशल ढलललसलठी दललेल्यल सेवल यल कर ढलतुर हुतुील. (एएएआर रलकस्थलढ २०१ॡ)

।) डुरलड ढॅगु, डुरलड कलठुुडी, डुरलड गूसबेरी, डुरलड ढीक, डुरलड वुडर केशुडुढत यलकल सढलवेश शेतुी ढलललढध्ये हुत ढलही. तुयलढुके अशल ढलललसलठी दललेल्यल सेवल यल करढलतुर हुतुील. (एएएआर रलकस्थलढ२०१ॡ)

॥) कलंक यलकल सढलवेश शेतुी ढलल हुत ढलही तुयलढुके तुयलसलठी ललगणलरी गुरुडलकूढ ढलडुयलकी सेवल हुी कर ढलफ हुत ढलही. (एएएआर रलकस्थलढ २०१ॡ)

१०) प्रुसेस केलेली हळद सुंठ खजूर यलकल सढलवेश शेतुी ढललल ढध्ये हुत ढसल्यलढे तुयलकरलतल दललेली कुणतुीहुी सेवल हुल कर ढलफ हुत ढलही. (एएएआर रलकस्थलढ२०१ॡ)

११) फेढेल, धऱे, जीरल, अकवलडुढ, फेढुगुीक सीडस, ढसुडुडु सीडुस, बुरलकूढ ढसुडुडु सीडुस(रलडु), ढलगुेल्लल सीडुस, ढुढी सीडुस यलकल सढलवेश शेतुीढलललढध्ये हुतुु. तुयलढुके तुयलक्यलसलठी दललेली कुलडसुतुरेककी सेवल हुी करढलफ आहे. (एएएआर रलकस्थलढ २०१ॡ)

१२) डीहसुकड ङिंवल सुडुललट ढलसेस, गुळ, प्रुसेस केलेलल सुकलढेवल, खजूर, कलंक, टरफलल सलहत शॅगल, शॅगदलणल, खुबरे, प्रुसेस केलेले ढसलल्यलके ढदलरुथ, प्रुसेस केलेली हळद, प्रुसेस केलेले आले यलकल सढलवेश

शेती माला मध्ये होत नाही. सर्वसाधारणपणे या प्रक्रिया शेतकऱ्याकडून शेतजमिनीवर केल्या जात नाहीत आणि त्यामुळे याचा समावेश शेती मालामध्ये होत नाही. (एएआर गुजरात २०१८)

१३) टरफलासहित शेंग, हळद ,आले, धान्य, राजमा, कडधान्य की ज्याच्यावर शेतकऱ्याकडून किंवा उत्पादकाकडून शेतजमिनीवर प्रक्रिया केली जाते आणि ज्या वस्तूच्या मूळ गुणधर्मांमध्ये कोणताही बदल होत नाही अशा वस्तू शेतमाल या संज्ञेत मोडतात. (एएआर गुजरात २०१८)

१४) कॉफीच्या लागवडीसाठी केरळ सरकारला जमिनीचे भाडे दिले . त्याचा समावेश १९८६ मध्ये होतो आणि त्यामुळे ही सेवा करमाफ ठरते.(एएआर केरळ २०१८)

१५) एखाद्या नोंदीत कॉपरेटिव सोसायटीने तेलबिया, धान्य, कडधान्य याच्या उत्पादनासाठी शेतकऱ्याला किंवा एखाद्या क्रय विक्रय सहकारी समितीला जर काही सेवा दिल्या तर त्यावर वस्तू आणि सेवा कर लागत नाही. तसेच शेतीमालासाठी कोणतीही सेवा अडत्या म्हणून दिली तरी देखील त्यावर जीएसटी लागत नाही.(एएआर राजस्थान २०१९)

वरीलपैकी बहुतांशी निर्णय हे सरदार माल कोल्ड स्टोरेज एंड आईस फॅक्टरी ,राजस्थान या केसमध्ये दिले गेले आहेत. शेतीमाल आणि शेतीमालासाठी असलेल्या सर्व प्रकारच्या सेवा याबाबतीत प्रचंड मोठ्या प्रमाणात गोंधळाची स्थिती निर्माण झालेली आहे .त्यामुळे वस्तू आणि सेवा कर परिषदेने यामध्ये लवकरात लवकर लक्ष घालून या सर्व गोष्टी सोप्या केल्या पाहिजेत.